

Christian Elmelund-Præstekær og Gijs Schumacher

Én for alle og alle for én? Mønstre i og effekter af partiintern uenighed blandt folketingskandidaterne ved 2011-valget

Danske partier opfattes sig i høj grad som enhedsaktører på den parlamentariske arena, og de har traditionelt været vigtige aktører og pejlemærker på den vælgermæssige arena. For den enkelte kandidats bestræbelser på at opnå valg gør den sideordnede opstillingsform imidlertid den partiinterne kamp mellem kandidaterne mindst lige så vigtig som kampen mod andre partier. Vi udleder på den baggrund en forventning om, at de enkelte partiers folketingskandidater ikke nødvendigvis er politisk enige, og at der kan være en vælgermæssig fordel i at dyrke en unik profil. På baggrund af en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige folketingskandidater finder vi opbakning til begge hypoteser, om end nogle partier har mere intern enighed end andre, og nogle typer partiintern uenighed giver større stemmemæssige gevinster end andre.

En af de politiske partiers væsentligste funktioner er at aggregere samfundsinteresser og stå som repræsentanter herfor på valgdagen. Valg er i høj grad struktureret af partierne, som formulerer valgprogrammer, orkestrerer kampagner og opstiller kandidater. Kun ganske få kandidater opstiller på egen hånd, og endnu færre opnår valg uden for partierne. Jacob Haugaard, der vandt et mandat i Aarhus Amtskreds i 1994, er det eneste nyere eksempel herpå. Ikke desto mindre spiller partiernes kandidater en central rolle i valgkampen, og vi ønsker med denne artikel at kaste nyt lys over betingelserne for, samt de vælgermæssige konsekvenser af, partiintern uenighed på kandidatniveau i forbindelse med et folketingsvalg.

I valgkampssammenhæng bliver partierne oftest forstået som enhedsaktører, der taler med én stemme, fører én valgkamp og i det hele taget agerer som én organisme. Partierne tilvejebringer på denne facon en slags politisk varemærke, som hjælper vælgerne med at orientere sig for på baggrund af sparsom information at træffe et oplyst partivalg (Müller, 2000). Følgende fokuserer de fleste studier af valgkampe på landspolitiske partistrategier (Denver et al., 2003; Slothuus, 2003) og valgkampagners mulige betydning for partiernes samlede vælgeropbakning (Brady og Johnston, 2006; Farrell og Schmitt-Beck, 2002). Samtidig hævder partiorganisationslitteraturen, at moderne partier er centralt styrede, og at partiernes parlamentsorganisation er den drivende kraft i parti-

arbejdet (Farrell og Webb, 2000; Katz og Mair, 1995). Parallelt hermed hævder kampagnelitteraturen, at de såkaldt postmoderne valgkampe er centralt koordinerede og bundet op på partiledelsen (Norris, 2002).

I praksis er det imidlertid almindeligvis lokale eller regionale partiforeninger, der opstiller folketingskandidater i 92 forskellige opstillingskredse og ti storkredse. Selvom nogle partier har en central koordination af kandidatopstillingen, og selvom partiernes centralt dirigerede kampagner er vigtige, forekommer der utvivlsomt stor lokal variation i et partis kampagneindsats. Faktisk er et af rationalerne bag landets opdeling i mindre geografiske enheder, at folkevalgte skal kunne orientere sig lokalt for at sikre en decentral interesseaggregering. Selvom opstillingskredsene i dag spiller en symbolsk rolle, giver det stadig mening at tale om geografisk repræsentation og interessevaretagelse på storkreds niveau (Elklit, 2001: 28). Denne tankegang er parallel med idéen bag kommunestyret, hvor ny forskning viser, at de kommunale valgkampe handler om vidt forskellige ting på tværs af kommunerne (Elmelund-Præstekær og Hopmann, 2013).

Samtidig anvender langt de fleste partier sideordnet opstilling, hvilket ansporer kandidaterne til at kæmpe en intern kamp i deres partier for at være blandt dem af partiets kandidater, der opnår valg (jf. Carey og Shugart, 1995). I en sådan kamp er den enkelte kandidat nødsaget til at skabe sin egen profil, som kan markere en forskel i forhold til partiets øvrige kandidater.

Endelig argumenterer flere studier for, at politik i stigende grad bliver personaliseret, og at individuelle kandidaters personlighed spiller en stadig større rolle for vælgernes kryds (McAllister, 2007). Selvom valgforskningen langt fra er enig om betydningen af partiledere og kandidaternes personlighed (Holmberg og Oscarsson, 2004; Karvonen, 2010), bidrager denne type studier til en konklusion om, at et parti ikke nødvendigvis bare er et parti – et parti kan så at sige eksistere i lige så mange aftapninger, som det har kandidater.

Studier, der fokuserer på individuelle kandidater frem for partier, viser, at lokale og regionale kandidaters kampagneindsats spiller en rolle for partiets samlede valgresultat (Denver, Hands og MacAllister, 2004; Whiteley og Seyd, 2003). Det viser sig også, at i hvert fald nogle kandidater fører individuelle kampagner, som i både form og indhold adskiller sig fra deres partiers centrale kampagner (Giebler og Wüst, 2011; Zittel og Gschwend, 2008), og at omfanget af den individuelle kampagneaktivitet varierer på tværs af partifamilier og landegrænser (Giebler og Wessels, 2013).

I denne artikel anlægger vi et perspektiv, der endnu er underbelyst, nemlig politisk uenighed internt i partierne i forbindelse med valg til Folketinget. Hvor eksisterende studier hovedsageligt interesserer sig for omfanget og karakteren

af de enkelte kandidaters kampagner, fokuserer vi således på de underliggende holdninger, som de kampagneførende kandidater har. Hansen og Rasmussen (2013) har foretaget analyser af kandidaternes politiske enighed forud for valget i 2011, men deres datamateriale tillod alene aggregerede analyser på parti-niveau. Vi går tre skridt videre, dels ved at foretage analyser på individniveau, hvilket gør det muligt at undersøge, hvilke faktorer der påvirker graden af (u) enighed i partierne. Dernæst sonderer vi mellem to typer partiintern uenighed, og endelig undersøger vi, hvorvidt kandidater, der skiller sig holdningsmæssigt ud, har vælgermæssige gevinster herefter.

En analyseramme

Eksisterende forskning viser, at langt de fleste kandidater selv mener, at de først og fremmest fører kampagne for at skabe opmærksomhed om deres parti (Zittel og Gschwend, 2008: 990). Det kan dog være problematisk at spørge kandidaterne direkte, om de fører kampagne for dem selv eller deres parti, eftersom det danske system i høj grad er et partistyre (Katz, 1986). Der kan derfor ligge en forventning om, at man er loyal over for sit parti.

Vores første forskningsambition er derfor at undersøge kandidaternes politiske holdninger for at afdække, om der eksisterer en partiintern uenighed. Det grundlæggende rationale er, at intern uenighed vidner om en vis politisk selvstændighed blandt kandidaterne. Samtidig gælder det, at jo mere intern uenighed, der er i et parti, jo mindre kan man tale om et sammentømret holdningsfællesskab. Det er ikke givet, at en partiintern politisk uenighed kommer direkte til syne i en valgkamp, eftersom kandidaterne selvsagt ikke behøver at opreklamere en eventuel uenighed med andre kandidater eller partiets linje. Det er dog vanskeligt at forestille sig, at en kandidats holdninger ikke kommer til at farve vedkommendes valgkamp. Samtidig skal vi senere argumentere for, at kandidaterne kan tænkes at have en personlig fordel i at markere særlige standpunkter. Vi antager derfor, at politiske holdninger, og variation heri, spiller en rolle for forståelsen af valg og valgkampe.

Fokusset på politiske holdninger og intern uenighed har ikke været fraværende i den hidtidige forskning, men disse aspekter har spillet en sekundær rolle som uafhængige variable i bestræbelserne på at forstå kandidaternes kampagneaktiviteter og kampagnemålsætninger. Således viser Zittel og Gschwend (2008: 991-993), at jo længere en kandidat angiver at være fra sit parti på den klassiske venstre/højreskala, jo mere sandsynligt er det, at kandidaten ønsker at promovere sig selv og lokale sager. Giebler og Wessels (2013: 67) når samme resultat i en komparativ analyse af kandidater til Europaparlamentet i alle 27 medlemslande – dog konkluderer de, at uenighed mellem kandidat og parti

om dybden af europæisk integration ikke påvirker graden af kampagneindividualisering.

Det er væsentligt at bemærke, at eksisterende studier opfatter politik som et spørgsmål om placeringer på venstre/højreskalaen. Det må siges at være en betragtelig reduktion af det politiske univers. Selvom den traditionelle klassepolitisk stadig spiller en rolle (Stubager et al., 2013), så betyder partiernes placeringer på konkrete emner meget for den politiske konkurrence i dag (Green-Pedersen, 2007). Desuden har en række nye politiske emner vist sig vanskelige at indplacere på den traditionelle venstre/højredimension (Borre, 1995). I et studie af partiintern uenighed er det derfor vigtigt at have blik for ikke blot venstre/højredimensionen, men også diskrepanser på specifikke politiske spørgsmål.

Næste spørgsmål er, hvordan partiinternt uenighed kommer til udtryk. Den eksisterende litteratur interesserer sig hovedsageligt for forskelle mellem en given kandidats aggregerede holdning (placering på venstre/højreskalaen) og vedkommendes partis ditto (eksempelvis Giebler og Wessels, 2013). Intern uenighed er således et spørgsmål om en vertikal holdningsmæssig uoverensstemmelse mellem en kandidat og dennes parti (det vi senere skal kalde ”partiuenighed”).

Uenigheden kan imidlertid også være horisontal og udtrykke sig i politisk uenighed mellem et partis kandidater (det vi senere skal kalde ”kandidatuenighed”). Hansen og Rasmussen (2013) undersøger denne type uenighed forud for folketingsvalget i 2011 ved hjælp af såkaldte *voting advice applications*, som er designet til at hjælpe vælgerne med at finde frem til den kandidat, de er mest enige med. Ved at sammenligne kandidaternes svar inden for hvert parti, kan dette datamateriale dog også bruges til at måle partiintern kandidatuenighed. En klar fordel ved denne type data er, at langt de fleste kandidater er inkluderet, mens den største ulempe er, at man ikke ved andet om kandidaterne, end hvilket parti de stiller op for. Der kan derfor alene gennemføres aggregerede analyser på partiniveau.

De to typer partiintern uenighed er relaterede, men vi analyserer dem adskilt, eftersom både deres årsag og virkning kan variere. Samtidig har vi datamæssige begrænsninger, der forhindrer os i at gennemføre ens analyser på begge manifestationer af partiintern uenighed.

Vores anden forskningsambition er at forstå baggrunden for kandidaternes uenighed med deres parti og de andre kandidater i deres parti. Her trækker vi på eksisterende forskningsresultater, som dokumenterer sammenhæng mellem en række parti- og kandidatspecifikke karakteristika og sandsynligheden for, at en given kandidat dyrker en selvstændig politisk profil.

For det første forventer vi, at opstillingsregler spiller en rolle. Carey og Shugart (1995) argumenterer for, at kandidater på åbne lister har større incitament til at "cultivate a personal vote" end kandidater på lukkede lister. Der er to grunde til, at partiernes opstillingsregler kan tænkes at påvirke de opstillede kandidaters politiske adfærd: Dels er lukkede lister (partilister) ofte sammensat centralt i partiet eller i hvert fald under påvirkning fra partiledelsen, hvilket øger kandidaternes partiloyalitet og mindsker ønsket om at skille sig ud (jf. Giebler og Wüst, 2011: 55). Dels har vælgerne i praksis ingen mulighed for at påvirke, hvilke(n) kandidat(er), der bliver valgt fra en partiliste (Elklit, 2009: 64), hvorfor kandidaterne ikke har nogen motivation til at specialisere deres politiske profil i forhold til partiet eller deres medkandidater (Giebler og Wesels, 2013: 58). Omvendt har kandidater på åbne (sideordnede) lister en klar interesse i at promovere sig selv i den listeinterne kamp om at samle personlige stemmer nok til at opnå valg. Kort sagt forventer vi, at:

H1: Kandidater på sideordnede lister er mere uenige med hinanden og deres parti end kandidater på partilister.

Dernæst forventer vi, at politisk erfaring begrænser den interne uenighed. Hvis man søger genvalg til Folketinget eller bestrider tillidsposter i sit parti, har man ikke blot været medlem gennem en årrække, man har også officielt repræsenteret partiet, ligesom man har skullet afstemme sine holdninger med andre i partiet (jf. den stærke danske partidisciplin: Skjæveland, 2001). Partierfaringen bærer derfor en vis grad af socialisering med sig, som alt andet lige må forventes at homogenisere kandidaternes politiske standpunkter. På denne baggrund forventer vi, at:

H2: Kandidater med relativt lille partierfaring er mere uenige med hinanden og deres parti end kandidater med større erfaring.

I tilknytning til de ovenstående diskussioner kan kandidaternes forventninger til deres valg spille en rolle. Det har ikke overraskende vist sig, at håbefulde kandidater fører en mere intensiv kampagne end kandidater uden en sådan forventning (Cross og Young, 2011: 564; Zittel og Gschwend, 2008). I forhold til kandidaternes politiske holdninger forventer vi, at kandidater med en klar forventning om at blive (gen)valgt er mindre uenige med deres parti og deres medkandidater. Disse kandidater må nemlig formodes at være særligt bevidste om, at de skal stå til regnskab for deres holdninger i folketingsgruppen efter valget, hvilket kan forventes at dæmpe lysten til at skabe intern konflikt – både

i forhold til andre kandidater og i forhold til partiets linje. Vi forventer derfor, at:

H3: Kandidater med en forholdsvis lille tiltro til egne valgchancer er mere uenige med hinanden og deres parti end kandidater med større forventning om at blive valgt.

Den tredje forskningsambition relaterer sig til det, for kandidaterne, helt centrale spørgsmål: Øger politisk uenighed med henholdsvis ens parti og ens medkandidater chancerne for at blive valgt til Folketinget? Alle vores forventninger i den ovenstående diskussion bygger på en rationel antagelse om, at de opstillede kandidater søger at maksimere egne chancer for valg eller for at påvirke den førte politik. Samme underliggende antagelse findes i den citerede litteratur, men vi har kun begrænset viden om den vælgermæssige effekt af en særlig personlig politisk profil.

Tidligere studier har vist, at valgdeltagelsen stiger i områder med intensiv lokal kampagneaktivitet (Pammatt og LeDuc, 2003), og at lokale kampagner øger det samlede partis opbakning (Denver et al., 2003; Whiteley og Seyd, 2003). Det har også vist sig, at kandidaters pengeforbrug er positivt korreleret med deres vælgeropbakning (Carty og Eagles, 1999; Johnston og Pattie, 1995). Denne type studier er typisk gennemført i systemer med flertalsvalg i enkeltmandskredse, så hvordan det ser ud i lande med proportionale valg i flermandskredse er uvist – se dog Benoit og Marsh (2003) for en analyse af lokale penges betydning i Irland. I en dansk kontekst viser et nyt studie af folketingskandidaternes kampagneaktivitet, at specielt tilstedeværelse i regionalt TV, men også landsdækkende og lokalt TV samt nationale avisannoncer hjælper kandidaterne med at erobre personlige stemmer internt på listen (Hansen, Hoff og Kosiara-Pedersen 2014).

De noget forskelligartede effektundersøgelser peger alle i retning af, at det betaler sig at føre individuelle kampagner. Fælles for de eksisterende studier er imidlertid, at de fokuserer på kampagneaktivitet eller graden af individualiseret kampagne – litteraturen har ikke studeret mulige effekter af en grundlæggende politisk uenighed mellem et parti og dets kandidater eller mellem forskellige kandidater fra samme parti. Ud fra et rationale om, at man som kandidat er nødsaget til at skille sig ud fra sine kandidatkolleger – som i denne sammenhæng kan opfattes som direkte konkurrenter (jf. Carey og Shugart, 1995) – kan man forvente, at uenighed med andre kandidater lønner sig. Omvendt kan man på baggrund af litteraturen om partiernes rolle som politiske varemærker (Müller, 2000) argumentere for, at intern uenighed afskrækker vælgerne, da

uenigheden gør det uklart, hvilket politisk produkt man i sidste ende får. Det kan imidlertid tænkes, at holdningsmæssig differentiering mellem kandidater (jf. konkurrenceargumentet) har en positiv effekt på vælgeropbakningen, mens uenighed mellem en given kandidat og vedkommendes parti (varemærkeargumentet) har en negativ effekt. Vi forventer således, at:

H4a: Graden af kandidatuenighed for den enkelte kandidat er positivt korreleret med vedkommendes andel af partiets personlige stemmer.

H4b: Graden af partiuenighed for den enkelte kandidat er negativt korreleret med vedkommendes andel af partiets personlige stemmer.

For at vurdere betydningen af holdningsmæssig uenighed må vi selvsagt kontrollere for andre faktorer, som kan tænkes at påvirke den enkelte kandidats vælgeropbakning. Vi inkluderer således to variable, som tidligere forskning har vist spiller en rolle for kandidaternes opbakning, nemlig kandidaternes erfaring og kampagneintensitet (jf. Denver, Hands og MacAllister, 2004). Derudover tager vi højde for antallet af kandidater i de enkelte storkredse, eftersom en kandidats opbakning alt andet lige bliver mindre, jo flere kandidater vælgere kan sprede deres personlige stemmer på. Endelig påviser eksisterende forskning, at kandidaternes vælgermæssige succes hænger sammen med deres placering på stemmesedlen – topplaceringer giver flere stemmer end lavere placeringer (Faas og Schoen, 2006; Hansen, Hoff og Kosiara-Pedersen, 2014). Vi inkluderer imidlertid ikke listeplacering som alternativ forklaringsfaktor, da de fleste kandidater er placeret forskelligt på tværs af opstillingskredse; typisk står man som kandidat øverst i den opstillingskreds, hvor man er nomineret, mens man er alfabetisk indplaceret i resten af storkredsens opstillingskredse.

Data og operationalisering

Det empiriske grundlag for analysen er den danske del af den internationale *Comparative Candidate Survey* (se: www.comparativecandidates.org), som kort tid efter folketingsvalget i september 2011 blev distribueret til alle opstillede kandidater. Kandidaterne blev i første omgang (6. oktober) opfordret til at deltage via en e-mail med et link til en elektronisk version af spørgeskemaet, som artiklens førsteforfatter administrerede. Kandidater, der efter to rykkere endnu ikke havde svaret 1. november, fik tilsendt spørgeskemaet med post med en frist på to uger til at udfylde det.

Vi fik svar fra halvdelen af kandidaterne, hvilket er ganske imponerede for denne type undersøgelse: I alt stillede 805 kandidater op, men de 21, der opstillede uden for partierne, er ikke relevante for denne undersøgelse. Andre 19

var vi forhindrede i at kontakte grundet fejlagtige mail- og adresseoplysninger. Af de i alt 765 udsendte spørgeskemaer fik vi 419 retur (55 pct.) – dog havde 37 kun svaret på en håndfuld spørgsmål, og syv nægtede at medvirke. Således består undersøgelsen af 375 respondenter (49 pct.), men ikke alle har svaret på alle spørgsmål. Der er ikke nogen forskel på de deltagende og de frafaldne kandidater på centrale demografiske variable som alder, køn og uddannelsesniveau. Dog er andelen af respondenter, der opnåede indvalg, lidt mindre end andelen af indvalgte i den totale population. Det samme gælder kandidater (og indvalgte) fra Socialdemokraterne og Venstre. I diskussionen af resultaterne vender vi tilbage til mulige konsekvenser af disse systematiske skævheder i datamaterialet. Spørgeskemaet er omfattende, hvorfor vi udelukkende har inkluderet de anvendte spørgsmål i Appendiks I, hvortil vi henviser med spørgsmålsnumre. Det fuldstændige skema kan rekvireres efter henvendelse, og datamaterialet kan bestilles gennem dataarkivet FORS (www.unil.ch/fors/).

I bestræbelserne på at belyse artiklens problemstillinger er det nødvendigt at foretage en række operationaliseringer af de teoretiske begreber. Vi begynder med de to mål for partiintern uenighed. Først konstruerer vi variabelen ”Partiuenighed”, som måler, hvorvidt kandidaternes bedømmelse af deres egen placering på venstre/højreskalaen (11 punkter) stemmer overens med deres vurdering af deres partis placering (C3A og C3B). Placerer kandidaten sig selv og sit parti ens, scorer kandidaten ”0”. Placerer kandidaten sig selv og sit parti forskelligt, scorer kandidaten ”1”. Da kun ganske få kandidater placerer sig selv og deres parti mere end ét skalapoint fra hinanden, har vi valgt udelukkende at skelne mellem enighed og uenighed – samtidig viser en supplerende analyse, at resultaterne ikke ændrer sig væsentligt, hvis vi udnytter den oprindelige information og anvender en skaleret variabel. Grundet variabelens dikotome natur anvender vi logistisk regression i analysen af den.

Vi konstruerer dernæst en variabel, vi kalder ”kandidatuenighed”, som beskriver graden af holdningsmæssig uoverensstemmelse mellem kandidaterne i samme parti. Vi starter med at beregne en gennemsnitlig placering for alle kandidater for hvert parti på 12 forskellige politiske spørgsmål (C2). Derpå beregner vi hver kandidats afstand til gennemsnittet i vedkommendes parti. Variablen er standardiseret (Z-scored) for at sikre normalfordeling, som er en forudsætning for, at vi kan anvende den som afhængig variabel i en OLS-regression.

Den vanskeligst målbare uafhængige variabel er erfaringsvariablen. Da man dårligt kan spørge direkte til, hvor meget erfaring man som kandidat har, konstruerer vi et bredt erfaringsindeks, der består af fem underliggende variable (som alle er standardiserede, inden de summeres til ét indeks). Indekset er

validt i den forstand, at det trods sin brede sammensætning måler én underliggende dimension (Cronbachs alfa = ,77):

- Partialder: Beregnes på baggrund af kandidaternes indmeldelsesår (A2).
- Valgdeltagelse: Vi summerer antallet af tidligere opstillinger og eventuelle indvalg (A4A).
- Partiarbejde: Vi spørger kandidaterne, hvor længe de eventuelt har arbejdet lønnet for deres parti (A5B). Manglende svar kodes som "0" års lønnet partiarbejde.
- Partihverv: Vi summerer antallet af år, kandidaterne angiver at have bestridt forskellige tillidshverv i deres partier (A7).
- Folkevalgt: Endelig summerer vi antallet af år, kandidaterne har siddet i folkevalgte forsamlinger (A8). Manglende svar kodes som "0" års indvalg.

Kandidaternes syn på deres chancer for at blive valgt spørger vi direkte til (B16). Vi slår de to mest pessimistiske og de to mest optimistiske svarkategorier sammen, så vi arbejder med tre forventningsniveauer (håbløst, håbefuld, sikker). Det er ikke idealt at stille dette spørgsmål, *efter* valget blev afholdt, da resultatet kan fordre efterrationalisering. Dog har både valgte og ikke-valgte en vis spredning på forventningsskalaen (fx falder godt 10 pct. af de ikke-valgte i den "sikre" kategori), hvilket tyder på en vis ærlighed blandt kandidaterne på dette punkt. Intensiteten af kandidaternes kampagnearbejde måler vi ved at summere svarene på to næsten ens spørgsmål (B5A og B5B), som tilsammen spørger til brugen af 18 forskellige kampagneaktiviteter. Både partiaktivisme og kampagneintensitet z-scores.

Endelig har vi udnyttet vores kendskab til undersøgelsesdeltagernes identitet for at kunne føje kandidaternes opstillingskreds og deres personlige stemmetal til datasættet. Af hensyn til deltagernes anonymitet fremgår disse oplysninger ikke af offentligt tilgængelige versioner af datamaterialet – denne del af datasættet kan rekvireres hos forfatterne på baggrund af nærmere aftale om brug og offentliggørelse. Ved at kombinere viden om opstillingskreds og partitilhørsforhold (A1) har vi ved hjælp af den officielle valgstatistik (Danmarks Statistik, 2012) dels fastslået, om en kandidat opstillede på en partiliste eller ej. Dels har vi registreret antallet af kandidater for hvert parti i de ti storkredse – denne antalsvariabel er z-scoret.

Kandidaternes personlige stemmetal anvender vi i analysens tredje fase, hvor vi undersøger, om partiintern uenighed påvirker kandidaternes vælgeropbakning. Eftersom kandidater fra store partier og vælgerrige storkredse alt andet lige får flere personlige stemmer end kandidater fra små partier og små kredse, kan vi ikke benytte kandidaternes absolutte antal personlige stemmer. Samtidig er vi

interesserede i at undersøge forskellen mellem relativt uenige og enige kandidater. Vi beregner derfor, hvor stor en andel kandidaternes personlige stemmer udgør af deres partis samlede antal stemmer inden for den relevante storkreds. Da vores afhængige variabel er en såkaldt "ratevariabel", altså en tællevariabel der er divideret med et summarisk mål, anvender vi en negativ binomial regressionsmodel i denne del af den empiriske analyse. Nok så vigtigt er fordelingen på vores afhængige variabel meget skæv (se Appendiks II), hvilket afholder os fra at anvende en OLS-løsning, som ellers er lettere at tolke end den valgte regressionsløsning.

I de forskellige regressionsmodeller inkluderer vi fire klassiske demografiske kontrolvariable, nemlig køn (E1), alder (E2), uddannelse (E6) og bopæl (E4A). Vi konstruerer en dummy for kvinder, og vi beregner kandidaternes alder ved at trække fødselsåret fra undersøgelsesåret (2011). Vi slår de to korteste, de to næstkorteste og de tre længste uddannelseskategorier sammen, hvorved vi i analyserne arbejder med tre uddannelsesniveauer (grunduddannelse, kort, videregående). I forhold til bopæl slår vi de to mest landlige kategorier sammen, ligesom vi slår de to bykategorier sammen. Vi beholder kategorien København og sondrer således mellem i alt tre kategorier (landligt, by, København). Appendiks III indeholder beskrivende statistik på alle variable, der anvendes i regressionsmodellerne.

Omfanget af og baggrunden for partiintern uenighed

Spørger man de danske folketingskandidater direkte, om de fører kampagne for at skabe opmærksomhed omkring dem selv eller deres parti (B7), svarer hver fjerde, at de udelukkende kæmper for deres parti. Samtidig svarer godt halvdelen, at de i højere grad fører kampagne for sig selv end for deres parti, men blot 5 pct. ser deres kampagne som et rent personligt projekt.

Andre har fundet næsten identiske svarmønstre blandt tyske parlamentskandidater, der tilsvarende de danske har fordel af at føre individuelle kampagner (Zittel og Gschwend, 2008: 990). Det står således klart, at folketingsvalg ikke altid handler om partierne som landspolitiske enheder, men også om personlige ambitioner. Spørgsmålet er imidlertid, om kandidaterne blot føler, at de fører deres egen kampagne, eller om de mere grundlæggende har deres egen politiske profil. Første del af svaret findes i tabel 1, som giver et nuanceret billede af det data, der ligger bag vores første uafhængige variabel "partiuenighed" – altså kandidaternes opfattelse af deres egen venstre/højreplacering i forhold til deres parti.

Som det fremgår af tabel 1, gælder det for de fleste partier, at deres kandidater opfatter sig selv som mere ekstreme, end de opfatter deres partier. Ek-

Table 1: Kandidaternes selvplacering på venstre/højreskalaen i forhold til deres opfattelse af deres partis placering på samme skala (pct.)

	Meget mere til venstre	Mere til venstre	Samme placering	Mere til højre	Meget mere til højre	Gns.	N
Ø	2	15	83	0	0	,19*	48
F	40	34	23	3	0	1,37*	35
A	14	50	29	7	0	,89	28
B	7	29	52	6	6	,61	31
K	9	15	59	3	14	,79	34
I	3	17	47	20	13	,73	30
V	0	10	31	38	21	,93	29
C	0	14	54	11	21	,75	28
O	6	12	46	9	27	,94	33
Gns.	9	21	49	10	11	,77	296

Note: Partierne er oplistet med deres officielle partibogstaver. Kandidater, der afviger mere end to point på den underliggende 11-punktskala (C3A og C3B), er placeret i kategorierne ”meget mere ...”, mens kandidater, der kun afviger ét point er placeret i kategorierne ”mere ...”. Partigennemsnit er udregnet som gennemsnittet af de absolutte afstande mellem alle kandidaters placering af dem selv og deres parti.

* = signifikant forskel fra gennemsnittet af alle partier.

sempelvis placerer 64 pct. af de socialdemokratiske kandidater sig selv mere til venstre på skalaen, end de placerer deres parti. Omvendt placerer 59 pct. af venstrekandidaterne sig mere til højre end partiet. Om disse tal er store eller små er vanskeligt at svare entydigt på uden eksempelvis historiske referencer. Bemærkelsesværdigt er det dog, at halvdelen af kandidaterne erklærer sig mere eller mindre uenige i deres partis oplevede ideologiske placering – de er jo trods alt valgt af partiet til at repræsentere partiet i valgkampen og for nogles vedkommende efterfølgende i Folketinget. Det skal dog bemærkes, at vores data formentlig overestimerer uenigheden i Venstre og Socialdemokratiet, eftersom de indvalgte kandidater fra disse partier er underrepræsenterede i vores materiale. Endelig skal det bemærkes, at et partis kandidater ikke altid placerer deres parti samme sted, men det udgør ikke et problem for vores analyser. Der er nemlig ikke noget systematisk mønster i forskellene kandidaterne imellem.

To partier skiller sig markant ud fra de andre i tabel 1: Enhedslistens kandidater udmærker sig ved at placere sig signifikant tættere på deres parti, mens SF-kandidaterne placerer sig signifikant fjernere fra deres parti end kandidater i alle andre partier. At SF skiller sig ud på denne måde kunne hænge sammen med partiledelsens politiske strategi for 2011-valget og de efterfølgende regeringsforhandlinger. Ledelsen blev massivt kritiseret for at give køb på partiets mærkesager og ideologiske arv – en diskussion, som efterfølgende gav anledning til et formandsvalg mellem den midtsøgende Astrid Krag og den mere traditionelt indstillede Annette Vilhelmsen. Sidstnævnte trak sig sejrrikt ud, om end hun senere har forladt formandsposten igen. Resultaterne i tabel 1 indikerer, at Vilhelmsens linje havde opbakning i den del af baglandet, der stiller op til folketingsvalg.

For at belyse de data der ligger bag vores anden afhængige variabel ”kandidatuenighed”, har vi som nævnt bedt kandidaterne tage stilling til 12 politiske spørgsmål. Tabel 2 præsenterer de 12 emner, og for hvert emne har vi for hvert parti beregnet en gennemsnitlig placering (G) på en skala fra 1-5, hvor 1 er helt uenig og 5 helt enig. Vi har desuden beregnet Eijks A, som er et mål for enighed på ordinale skalaer, hvor 1 betyder total overensstemmelse, mens -1 betyder total uoverensstemmelse (van der Eijk, 2001). Dette mål er velegnet til at analysere enighed på gruppeniveau, men da målet ikke tilvejebringer et estimat for den enkelte kandidat, kan det ikke bruges i vores analyser på individniveau. I disse analyser anvender vi derfor det tidligere beskrevne mål for uoverensstemmelse mellem en given kandidats holdning og holdningsgennemsnittet blandt alle kandidater i kandidatens parti. Ved læsning af tabel 2 kan man forvise sig om, at Dansk Folkepartis kandidater gennemsnitligt er ”helt enige” i, at ”indvandrere bør tilpasse sig danske forhold”, mens både Enhedslistens og De Radikales kandidater er ”helt uenige” i, at ”homofile ægteskaber skal forbydes ved lov”.

Partiernes gennemsnitlige placeringer fortæller historien om dansk politik anno 2011. Vi har desværre ikke bedt kandidaterne om at angive deres partis placering på de 12 emner, hvorfor vi ikke har mulighed for at undersøge parti/kandidatuenighed på denne dimension. I analysen sætter vi derfor alene fokus på graden af politisk uenighed mellem kandidater fra samme parti.

Det helt overordnede billede er, at partiernes kandidater ikke er internt enige – et resultat, der flugter med den nævnte undersøgelse af kandidaternes svar i forskellige voting advice applications (Hansen og Rasmussen, 2013: 194). Vi har beregnet Eijks A til ,58 for alle emner og alle partier under et. Dette tal dækker dog over markante forskelle partierne imellem. Enhedslistens kandidater skiller sig ud ved at være signifikant mere enige med hinanden, end tilfældet

Table 2: Kandidaternes holdninger og forskelle heri fordelt på emner og partier

		Ø	F	A	B	K	I	V	C	O
Indvandrere bør tilpasse sig	G	2,6	3,3	3,8	3,0	3,9	3,7	4,3	4,1	5,0
	A	,32	,59	,56	,44	,56	,47	,84	,61	,99
Stærkere miljøbeskyttelse	G	4,7	4,7	4,4	4,7	4,2	2,7	2,9	3,0	3,0
	A	,82	,85	,71	,87	,60	,58	,38	,56	,53
Forbyd homoægteskaber	G	1,0	1,1	1,1	1,0	3,4	1,3	1,5	1,7	2,3
	A	1,0	,96	,93	,98	,06	,84	,74	,58	,22
Positiv særbehandling af kvinder	G	2,7	2,5	2,0	1,9	1,6	1,2	1,0	1,2	1,2
	A	,31	,25	,40	,53	,72	,87	1,0	,91	,91
Strengere straffe	G	1,5	1,9	2,2	1,4	2,5	3,1	3,6	3,6	4,5
	A	,74	,56	,46	,79	,38	,62	,38	,34	,75
Hovedmål om stabilt socialt netværk	G	3,4	3,5	3,6	3,2	3,7	1,8	2,1	2,7	2,8
	A	,20	,40	,58	,60	,41	,60	,50	,37	,38
Omfordeling	G	4,8	4,4	3,7	3,1	3,2	1,3	1,7	1,5	1,9
	A	,91	,63	,42	,37	,26	,85	,67	,73	,62
Behov for velfærdsreformer	G	1,3	2,3	2,3	3,2	3,4	4,3	3,9	4,1	3,4
	A	,85	,29	,29	,08	,08	,50	,45	,55	,25
Indvandrere gavner økonomien	G	4,2	3,7	3,8	4,4	3,6	3,6	3,4	3,4	1,6
	A	,59	,61	,63	,71	,63	,65	,41	,46	,72
Fri abort	G	4,7	4,6	4,3	4,8	2,1	4,4	4,2	4,1	3,6
	A	,84	,80	,63	,83	,42	,68	,60	,55	,18
Militær støtte i krigen mod terror	G	1,3	2,5	3,4	2,9	3,4	3,8	4,6	4,3	4,3
	A	,83	,43	,35	,35	,58	,44	,79	,64	,68
Totalforbud mod tortur	G	4,8	4,5	4,5	4,5	4,4	3,8	3,6	3,6	3,1
	A	,88	,74	,77	,74	,68	,36	,39	,45	,01
Gennemsnitlig A-score		,69	,59	,56	,61	,46	,62	,60	,56	,52

Note: Partierne er listet med deres officielle partibogstaver. Der er tale om forkortede spørgsmålsformuleringer. Se C2 i appendiks for den fuldstændige ordlyd. G = gennemsnit. A = Eijks A.

er blandt alle partiers kandidater. Omvendt udmærker Kristendemokraterne sig ved at have markant mere internt uenige kandidater end alle andre. Også

disse resultater stemmer helt overens med Hansens og Rasmussens (2013: 194-195) fund. Det er værd at bemærke, at SF's kandidater ikke er specielt uenige med hinanden. Det kan tyde på, at SF-kandidaterne så at sige var enige om at være uenige i deres partis overordnede ideologiske placering i 2011-valget.

Således foranlediget af SF-eksemplet har vi undersøgt, om vores to afhængige variable "partiuenighed" og "kandidatuenighed" er korreleret med hinanden. Det er ikke tilfældet, hvilket vidner om, at vi har at gøre med to forskellige typer partiintern uenighed. Hvor de fleste tidligere studier studerer den vertikale uenighed mellem den enkelte kandidat og vedkommendes parti (partiuenighed), viser vores undersøgelse altså, at man nødvendigvis også må se på den vertikale uenighed mellem et partis kandidater (kandidatuenighed) for at danne sig et samlet billede af partiintern uenighed.

Vi springer nu videre til vores anden forskningsambition, nemlig forsøget på at forstå baggrunden for variationen i den partiinterne uenighed. Resultatet er rapporteret i tabel 3. Som forventet (H1) spiller opstillingsformen en rolle for begge typer uenighed: I forhold til kandidater, der er sideordnet opstillet, placerer partilisteopstillede kandidater sig tættere på deres parti, ligesom de er mindre uenige med de andre kandidater i deres parti.

Analysen tilvejebringer ikke empirisk støtte til hypoteserne om henholdsvis erfaringens (H2) og forventningens (H3) betydning for partiintern uenighed. Det kan dog ikke afvises, at vi underestimerer effekten af disse faktorer, eftersom indvalgte (altså kandidater som formentlig er meget forventningsfulde og erfarne) er underrepræsenteret i datasættet.

Derimod ser tre af de demografiske kontrolvariable ud til at spille en rolle: Kvindelige kandidater føler sig ideologisk tættere på deres parti end mænd. Det skyldes måske, at de to køn har forskellige ideologiske ståsteder – hvor mændene er de mest yderligtgående. Det kan dog ikke udelukkes, at mænd blot er mere villige til at fremhæve uenighed, end kvinder er. Også alder ser ud til at spille en rolle. Ældre kandidater er således mindre uenige med deres parti, end yngre kandidater er – men samtidig er de ældre mere uenige med den holdningsmæssigt gennemsnitlige kandidat. Et bud på forklaring af dette resultat (angående partiuenighed) kunne være, at kandidater med alderen flytter sig mod den politiske midte og således er mere politisk moderate end unge. Hvorfor ældre kandidater scorer højere på kandidatuenighed har vi ikke noget stærkt bud på. Måske man med alderen udvikler sine egne holdninger til en række konkrete politiske emner, mens yngre kandidater i højere grad lader sig præge af medkandidater. Endelig viser det sig, at kandidaternes bopæl er relevant for forståelsen af partiintern uenighed. Byboer er mindre uenige med deres gennemsnitlige medkandidat, end kandidater fra landet er. Det kan

Table 3: Multiple regressionsmodeller til forklaring af parti- og kandidatuenighed

	Partiuenighed		Kandidatuenighed	
	B	S.E.	B	S.E.
Partiliste	-,932**	,342	-,542**	,157
Erfaring	,246	,159	-,040	,073
Forventning (ref = håbløst)				
Håbefuldt	,642	,455	,053	,211
Sikker	-,040	,375	-,231	,174
Bopæl (ref = landligt)				
By	,734*	,375	-,463**	,170
København	,588	,521	-,756**	,238
Uddannelse (ref = grundudd.)				
Kort	,160	,910	-,431	,418
Videregående	,053	,866	-,640	,398
Alder	-,308**	,147	,161**	,067
Kvinde	-,573**	,277	,014	,129
Konstant	-,346	,933	1,15**	,427
Justeret R ²		,08		,10
N		281		265

Note: ** p < ,05 og * p < ,10.

skyldes, at langt de fleste kandidater bor i byerne, og de gennemsnitligt har andre holdninger end landboer – en sådan tolkning trækker på den klassiske forestilling om en land/byskillelinje og flugter med den aktuelle diskussion om udfordringerne for det såkaldte Udkantsdanmark. Endelig viser det sig, at kandidater fra provinsbyer er mere uenige med deres parti, end kandidater fra landet og fra hovedstaden er. Hvorfor dette er tilfældet, har vi svært ved at gennemskue

Fra den deskriptive analyse ved vi, at der er store partiforskelle på spil. Vi har derfor estimeret et sæt alternative modeller, hvor vi inkluderer partierne som dummyer (se Appendiks IV). Resultaterne stemmer i store træk overens med de allerede beskrevne resultater. En væsentlig undtagelse er dog, at partiliste-effekten forsvinder – og samtidig viser det sig, at Enhedslistens har markant mindre partiintern uenighed end de andre partier. Dette resultat er ikke over-

raskende, eftersom alle Enhedslistens (på nær de tre bornholmske) kandidater er opspillet på partilister, mens kun i alt 17 kandidater fra andre partier (alle i SF) er opstillet på denne vis. På det foreliggende grundlag er det derfor vanskeligt at drage nogen endelig konklusion om, hvorvidt det er en særligt loyalitetsånd i Enhedslisten, eller det er valgereglerne, der skaber den relativt store enighed i partiet.

Giver partiintern uenighed en vælgerfordel?

I den resterende del af analysen skal vi se nærmere på, om det betaler sig for den enkelte kandidat at adskille sig holdningsmæssigt fra vedkommendes parti og de andre kandidater i partiet. Analysen rummer flere interessante fund (se tabel 4). Det første er, at det betaler sig at score højt på ”kandidatuenighed”: For hver standardafvigelse en kandidats politiske holdninger adskiller sig fra det holdningsmæssige gennemsnit blandt alle partiets kandidater, forøges kandidatens andel af partiets stemmer i storkredsen 1,1 gang i forhold gennemsnitskandidaten. Da den mest ekstreme kandidat i analysen adskiller sig

Tabel 4: Estimerede effekter af politisk individualiseret kampagneaktivitet på vælgeropbakning

	IR	S.E.	IR	Robuste S.E.
Kandidatuenighed	1,13**	,067	1,13*	,079
Partiuenighed	,784**	,094	,784*	,104
Erfaring	1,59***	,111	1,59***	,148
Kampagneintensitet	1,15**	,073	1,15**	,079
Antal kandidater pr. storkreds	,652***	,032	,652***	,042
Kvinde	1,41***	,182	1,41***	,172
Alder	,84**	,059	,84**	,059
Uddannelse (ref = grundudd.)				
Kort	1,16	,532	1,16	,749
Videregående	1,16	,522	1,16	,742
Konstant	2,67	1,20	2,67	1,70
Justeret R ²		,12		-
N		230		230

Note: *** $p < ,01$, ** $p < ,05$, * $p < ,10$. Da vi anvender negative binomiale regressionsmodeller, tolker vi på incidensrater (IR), som skal tolkes på samme måde som odds ratios i logistiske regressionser.

godt fire standardafvigelser fra partigennemsnittet, vil vedkommende alt andet lige have en vælgerandel, som er 4,5 gange større end de holdningsmæssigt gennemsnitlige kandidater.

Omvendt tyder vores resultater på, at det ikke betaler sig at placere sig ideologisk anderledes end sit parti (og dermed score én på ”partiuenighed”): Kandidater, der placerer sig relativt fjernt fra deres parti, opnår kun 4/5 af den vælgeropbakning, som kandidater, der placerer sig samme sted som deres parti, får.

I forhold til de tre kontrolvariable er der ingen overraskelser; øget kampagneintensitet og større erfaring giver en vælgermæssig fordel, mens et større antal medkandidater i storkredsen påvirker den enkelte kandidats andel af de personlige stemmer i nedadgående retning. Endelig viser vores model, at kvinder generelt får flere stemmer end mænd, og at ældre får færre end yngre. Det første resultat er ganske robust og ændres ikke, selvom vi ekskluderer udvalgte kvindelige kandidater med et meget stort antal personlige stemmer.

For at teste robustheden af vores resultater har vi kørt regressioner med ”clustered” standardfejl på både storkreds- (vist i tabel 4) og partivariablen. Resultaterne er substantielt de samme på tværs af de forskellige estimationsmetoder. Vi har desuden anvendt jackknife- og bootstrapmetoder og derved identificeret eventuelle indflydelsesrige cases. Hvis vi kører modellerne på justerede samples, bliver de to uenighedsvariable i nogle tilfælde insignifikante, men retningen af effekterne er den samme som i den anvendte model.

Konklusion

Analyserne understreger nytten af *ikke* at opfatte partierne som enhedsaktører i forbindelse med valg og valgkampagner. De opstillede kandidater adskiller sig holdningsmæssigt fra både deres partier og de andre kandidater inden for deres partier. Disse partiinterne uenigheder kommer til udtryk ved, at halvdelen af kandidaterne placerer sig selv og deres parti forskelligt på venstre/højreskalaen, og ved at kandidaterne gennemsnitligt adskiller sig knapt én standardafvigelse fra hinanden på de undersøgte politiske emner. I manglen på historiske sammenligningspunkter er det vanskeligt at afgøre, om disse forskelle er store eller små, men det står klart, at der eksisterer en vis politisk diversitet i partierne.

Det står også klart, at nogle partier rummer større intern uenighed end andre. Specielt SF og Enhedslistens skiller sig ud, da de har henholdsvis den største og den mindste partiinterne uenighed. Ser vi på kandidatniveaet, har det været vanskeligt at finde stærke systematiske forskelle: Vi har i nogle sammenhænge fundet mindre effekter af baggrundsvARIABLE som køn, alder, uddannelse og bopæl – men effekterne forsvinder i de fleste tilfælde, når vi

kontrollerer for partitilhørsforhold. Resultaterne tyder således på, at der eksisterer forskellige kampagnekulturer i de forskellige partier. Dog kan kun et sammenlignende design – på tværs af enten tid eller lande – gøre det muligt at konkludere endeligt, hvad der forklarer den interne uenighed.

Endelig har vores analyser vist, at det betaler sig for den enkelte kandidat at adskille sig holdningsmæssigt fra sine partifæller. Kandidater, der adskiller sig en standardafvigelse fra det holdningsmæssige gennemsnit i deres parti kan således forvente at få en tiendedel større andel af partiets stemmer i deres storkreds end kolleger, der placerer sig på det holdningsmæssige gennemsnit. Eftersom der i mange tilfælde skal flyttes forholdsvis få stemmer internt på en liste, for at listens folketingsmandater skifter hænder, er dette resultat bemærkelsesværdigt. Bemærkelsesværdigt er det også, at kandidaterne ikke drager nogen fordel af at skille sig ideologisk ud fra deres partier. Tværtimod: Kandidater, der placerer sig samme sted som deres parti på venstre/højreskalaen, kan forvente at få en større andel af partiets stemmer end kandidater, der placerer sig anderledes end deres parti.

De to resultater understreger behovet for at studere ikke blot vertikal partiintern uenighed, men også horisontal uenighed mellem kandidater fra samme parti. Der er øjensynligt tale om to forskellige typer partiintern uenighed, og vores resultater viser, at man som kandidat skal være varsom med at lægge sig ideologisk politisk ud med sit parti. Derimod kan man med fordel forsøge at skille sig ud fra de andre kandidater i sit parti.

Valgkampagner på valgkreds niveau i almindelighed og partiintern politisk uenighed i særdeleshed er stadig kun sporadisk udforsket i både dansk og international sammenhæng. Da emnet er vigtigt for forståelsen af partier og partidemokrati, er der således behov for yderligere forskning – eksempelvis vil indholdsanalyser af kandidaternes kampagnemateriale kunne nuancere analysen af politisk individualisme. Vi ved ret beset ikke, i hvilket omfang kandidaternes politiske holdninger præger indholdet i deres kampagner, og derfor heller ikke om de holdningsforskelle, vi analyserer, kan genfindes en-til-en i kandidaternes kampagnemateriale. Det vil også være interessant at nuancere analysen af den vertikale uenighed ved at studere (u)overensstemmelser mellem et partis og dets kandidaters sagspositioner, et aspekt vi ikke har kunnet udforske givet datamaterialets manglende oplysninger om partipositioner på emneniveau. Disse ubesvarede spørgsmål til trods har vores analyse taget et vigtigt første skridt på vejen og kastet nyt lys over holdningsforskelle internt i de danske partier.

Litteratur

- Benoit, Kenneth og Michael Marsh (2003). For a few Euros more: campaign spending effects in the Irish local elections of 1999. *Party Politics* 9 (4): 561-582.
- Borre, Ole (1995). Old and new politics in Denmark. *Scandinavian Political Studies* 18 (3): 187-205.
- Brady, Henry og Richard Johnston (2006). *Capturing Campaign Effects*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Carey, John M. og Matthew Søberg Shugart (1995). Incentives to cultivate a personal vote: a rank ordering of electoral formulas. *Electoral Studies* 14 (4): 417-439.
- Carty, R. Kenneth og Munroe Eagles (1999). Do local campaigns matter? Campaign spending, the local canvass and party support in Canada. *Electoral Studies* 18 (1): 69-87.
- Cross, William og Lisa Young (2011). Explaining local campaign intensity: the Canadian general election of 2008. *Canadian Journal of Political Science* 44 (3): 553-571.
- Danmarks Statistik (2012). *Folketingsvalget den 15. september 2011. Danmark, Færøerne, Grønland*. København: Danmarks Statistik.
- Denver, David, Gordon Hands, Justin Fisher og Iain MacAllister (2003). Constituency campaigning in Britain 1992–2001. Centralization and modernization. *Party Politics* 9 (5): 541-559.
- Denver, David, Gordon Hands og Iain MacAllister (2004). The electoral impact of constituency campaigning in Britain, 1992-2001. *Political Studies* 59 (2): 289–306.
- Elklit, Jørgen (2001). Bør folketingsvalgloven revideres? *Politica* 33 (1): 19-32.
- Elklit, Jørgen (2009). Valgsystemerne, pp. 15-79 i Anne Skorkjær Binderkrantz, Jørgen Grønnegård Christensen, Peter Munk Christiansen, Erik Damgaard, Jørgen Elklit og Henrik Jensen (red.), *Det demokratiske system. Valg, folketinget, forvaltning og organisationer*. Aarhus: Academica.
- Elmelund-Præstekær, Christian og David Nicolas Hopmann (2013). Understanding differences in voter perceptions of campaign agendas: the case of local elections in Denmark. *Environment and Planning C: Government and Policy* 31 (4): 571-584.
- Farrell, David og Rüdiger Schmitt-Beck (red.) (2002). *Do Political Campaigns Matter? Campaign Effects in Elections and Referendums*. London: Routledge.
- Farrell, David og Paul Webb (2000). Political parties as campaign organizations, pp. 102-128 i Russell Dalton og Martin Wattenberg (red.), *Parties without Partisans. Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press.
- Faas, Thorsten og Harald Schoen (2006). The importance of being first: effects of candidates' list positions in the 2003 Bavarian state election. *Electoral Studies* 25 (1): 91-102.

- Giebler, Heiko og Bernhard Wessels (2013). Campaign foci in European parliamentary elections: determinants and consequences. *Journal of Political Marketing* 12 (1): 53-76.
- Giebler, Heiko og Andreas M. Wüst (2011). Campaigning on an upper level? Individual campaigning in the 2009 European Parliament elections in its determinants. *Electoral Studies* 30 (1): 53-66.
- Green-Pedersen, Christoffer (2007). The growing importance of issue competition. The changing nature of party competition in Western Europe. *Political Studies* 55 (3): 608-628.
- Hansen, Kasper Møller, Jens Hoff og Karina Kosiara-Pedersen (2014). Effekten af kandidaternes kampagner, pp. 313-323 i Kasper Møller Hansen og Karina Kosiara-Pedersen (red.), *Folketingsvalgkampen 2011 i perspektiv*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Hansen, Martin Ejnar og Niels Erik Kaaber Rasmussen (2013). Does running for the same party imply similar policy preferences? Evidence from voting advice applications. *Representation* 49 (2): 189-205.
- Holmberg, Sören og Henrik Oscarsson (2004). *Väljare. Svenskt väljarbete under 50 år*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Johnston, Ronald og Charles Pattie (1995). The impact of spending on party constituency campaigns at recent British elections. *Party Politics* 1 (2): 261-273.
- Karvonen, Lauri (2010). *The Personalisation of Politics: A Study of Parliamentary Democracies*. Colchester: ECPR Press.
- Katz, Richard (1986). Party government: a rationalistic conception, pp. 31-71 i Francis Castles og Rudolf Wildenmann (red.), *Visions and Realities of Party Government*. Berlin: de Gruyter.
- Katz, Richard og Peter Mair (1995). Changing models of party organization and party democracy. The emergence of the cartel party. *Party Politics* 1 (1): 5-28.
- McAllister, Ian (2007). The personalisation of politics, pp. 571-588 i Russell J. Dalton og Hans Dieter Klingemann (red.), *Oxford Handbook of Political Behavior*. Oxford: Oxford University Press.
- Müller, Wolfgang (2000). Political parties in parliamentary democracies: making delegation and accountability work. *European Journal of Political Research* 37 (3): 309-333.
- Norris, Pippa (2002). Campaign communications, pp. 127-147 i Lawrence LeDuc, Richard Niemi og Pippa Norris (red.), *Comparing Democracies 2. New Challenges in the Study of Elections and Voting*. London: Sage Publications.
- Pammett, Jon og Lawrence LeDuc (2003). *Explaining the Turnout Decline in Canadian Federal Elections: A New Survey of Non-Voters*. Ottawa: Elections Canada.

- Skjæveland, Asbjørn (2001). Party cohesion in the Danish parliament. *Journal of Legislative Studies* 7 (2): 35-56.
- Slothuus, Rune (2003). Partier med omtanke: Socialdemokratiets og Venstres vælgerstrategier. *Politica* 35 (1): 78-94.
- Stubager, Rune, Kasper Møller Hansen og Jørgen Goul Andersen (red.) (2013). *Krisevalg: Økonomien og folketingsvalget 2011*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- van der Eijk, Cees (2001). Measuring agreement in ordered rating scales. *Quality & Quantity* 35 (3): 325-341.
- Whiteley, Paul og Patrick Seyd (2003). How to win a landslide by really trying: the effects of local campaigning on voting in the 1997 British general election. *Electoral Studies* 22 (3): 301-324.
- Zittel, Thomas og Thomas Gschwend (2008). Individualised constituency campaigns in mixed-member electoral systems: candidates in the 2005 German elections. *West European Politics* 31 (5): 978-1003.

Appendiks I: Spørgsmålsformuleringer

A1: Hvilket parti tilhører du? [1) Ø, 2) F, 3) A, 4) B, 5) K, 6) I, 7) V, 8) C, 9) O]

A2: Hvilket år blev du medlem af dette parti?

A4A: Til hvilke folketingsvalg har du været kandidat, og ved hvilke valg blev du eventuelt valgt ind? [1) 2011, 2) 2007, 3) 2005, 4) 2001, 5) 1998, 6) 1994, 7) Tidligere]

A5B: Har du arbejdet som lønnet ansat for dit parti? Hvis Ja, hvor mange år?

A7: Kan du venligst angive, hvor mange år du har haft disse forskellige parti-hverv. Vi tænker her bare på hverv inden for selve partiorganisationen... [antal år i a) Lokalt partihverv, b) amts/regionspartihverv, c) nationalt partihverv]

A8: Hvor mange år har du været... [antal år som a) Borgmester, b) Medlem af byrådet, c) Medlem af amt/regionsrådet, d) Medlem af folketinget, e) Medlem af regeringen, f) Medlem af Europaparlamentet]

B5A: Omtrent hvor mange timer brugte du personligt på nedenstående valgkampsaktiviteter om ugen fra valget blev udskrevet til det var afholdt? [1 0 timer, 2) 1-5 timer, 3) 6-10 timer, 4) 11-20 timer, 5) 20 + timer]

a) Gadeaktiviteter, b) Husbesøg, dør-til-dør aktion, c) Ringe til vælgere, d) Sendt post direkte til vælgere, e) Offentlig debat med politisk konkurrent, f) Give information og kommunikere via internettet, g) Møde lokale partimedlemmer, h) Møde med landspolitiske partiføllere, i) Besøge nationale arrangementer inden for sport og kultur, j) Besøge lokale arrangementer inden for sport og kultur, k) Deltog på arrangementet for at samle penge ind

B5B: Der findes også flere valgkampsaktiviteter. Omtrent hvor mange timer brugte du personligt på følgende aktiviteter om ugen fra valget blev udskrevet til det var afholdt? [1 0 timer, 2) 1-5 timer, 3) 6-10 timer, 4) 11-20 timer, 5) 20 + timer]

a) Møde i med erhvervslivet i valgkredsen, b) Møde med foreninger og klubber i valgkredsen, c) Organiserer og deltagelse i store valgmoder i valgkredsen, d) Interview med lokale og regionale aviser, e) Interview med landsdækkende aviser, f)

Interview med lokale og regionale radio- og fjernsynskanaler Interview i landsdækkende radio- og fjernsynskanaler

B7: Hvad var hovedmålsætningen i din valgkamp? Hvor vil du placere dig på en skala fra 0 til 10, hvis 0 betyder ”at tiltrække mest mulig opmærksomhed omkring mit eget kandidatur”, og 10 betyder ”at tiltrække mest mulig opmærksomhed til mit parti”?

B16: I indledningen af valgkampen, hvordan vurderede du dine muligheder for at vinde et mandat? [1) troede ikke jeg havde chancen, 2) troede det var lidt sandsynligt, 3) troede det var helt åbent, 4) troede det var sandsynligt, 5) troede helt sikkert, at jeg ville blive valgt]

C2: Folk har forskelligt syn på politiske sager. I hvor høj grad er du enig i følgende udsagn? [1) uenig, 2) delvis uenig, 3) hverken/eller, 4) delvis enig, 5) enig]

a) Indvandrere bør tilpasse sig danske forhold, b) Stærkere tiltag bør sættes i gang for at beskytte miljø, c) Homofile ægteskaber bør forbydes ved lov, d) Kvinder bør have fortrinsret, når de søger job og ved forfremmelser, e) Folk som bryder loven, bør tildeles strengere straffe, f) Regeringens hovedmål bør være at sikre stabilt socialt netværk, g) Indtægter og formuer bør omfordeles således, at det vil komme alle til gode, h) På længere sigt er der ikke råd til at opretholde velfærdsstaten, som vi kender den i dag, i) Indvandrere er gode for den danske økonomi, j) Kvinder bør have frihed til at vælge i abortsager, k) Danmark bør give militær støtte i krigen mod terror, l) Tortur mod fanger skal aldrig anvendes, selvom det kan forhindre terrorangreb

C3A: Inden for politik tales der om en højre-venstre skala. Hvor vil du placere dig selv på en skala fra 0 til 10, hvor 0 betyder venstreorienteret og 10 betyder højreorienteret?

C3B: Hvor vil du placere dit eget parti på selv samme skala?

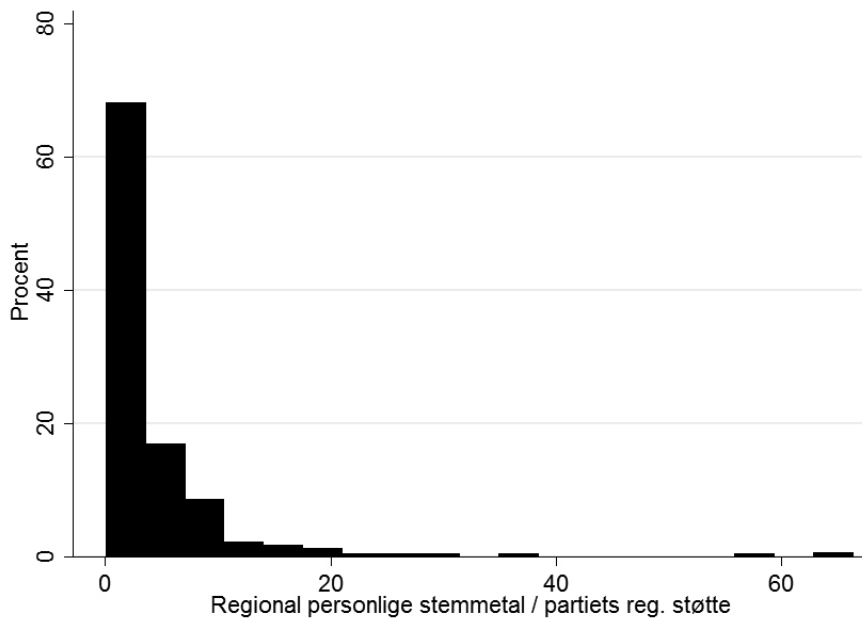
E1: Køn [1) mand, 2) kvinde]

E2: I hvilket år er du født?

E4A: Hvor bor du? [1) På landet, 2) I en landsby, 3) I en større by (fx Herning, Svendborg eller Næstved), 4) I en stor by (fx Odense, Århus eller Ålborg), 5) I en forstand til København, 6) I selve København]

E6: Angiv din højest afsluttet uddannelse [1) Folkeskole, mellemskole, real-eksamen, 2) EFG, HG, Teknisk Skole, 3) HH/Studentereksamen/HF, 4) Erhvervsuddannelse (faglært, håndværker, HK mm), 5) Kort videregående uddannelse (1-2 år), 6) Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år), 7) Lang videregående uddannelse (5 år eller derover), 8) Ønsker ikke at oplyse]

Appendiks II: Fordelingen på den afhængige variabel, personlige stemmer som andel af partiets stemmer i storkredsen

Appendiks III: Beskrivende statistik på de i regressionerne anvendte variable

	Gennemsnit	S.D.	Min	Max
Partiuenighed	,51	,50	0	1
Kandidatuenighed	0	1	-1,86	4,05
Partiliste	,197	,399	0	1
Erfaring	0	1	-,923	6,97
Kampagneintensitet	0	1	-1,62	6,39
Vælgeropbakning	32,69	23,72	,784	95,82
Antal kandidater pr. storkreds	0	1	-3,28	,878
Kvinde	,347	,477	0	1
Alder	0	1	-2,10	2,48
	Gennemsnit	0	1	2
Uddannelse	1,77	7	51	230
Bopæl	,973	45	209	37
Forventning	,503	219	29	64

Appendiks IV: Alternativ specifikation af regressionsmodeller til forklaring af henholdsvis ”partiuenhed” og ”kandidatuenhed”

	Partiuenhed			Kandidatuenhed				
	B	S.E.	B	S.E.	B	S.E.		
Enhedslisten	-1,74*	,533	-3,42*	1,26	-5,61*	-461	-231	,369
Socialistisk Folkeparti	1,08	,544	,880	,635	,022	,241	,123	,267
Socialdemokraterne	,783	,556	,945	,592	,089	,268	,133	,270
De Radikale	-,198	,513	-,271	,537	-,300	,254	-,233	,253
Kristendemokraterne	-,490	,505	-,321	,529	,669*	,244	,543*	,244
Liberal Alliance	Ref	Ref	Ref	Ref	-,124	,250	-,177	,248
Venstre	,665	,543	,772	,583	Ref	Ref	Ref	,264
De Konservative	-,277	,527	-,448	,565	,137	,262	,249	,264
Dansk Folkeparti	,049	,506	-,202	,557	,223	,243	,151	,250
Partiliste			1,69	1,15			-,092	,303
Bopæl (ref = landligt)								
By			,789*	,392			-,492*	,161
København			,758	,550			-,721*	,228
Uddannelse (ref = grundudd.)								
Kort			1,02	,982			-,310	,414
Videregående			,816	,937			-,519	,393
Alder			-,215	,146			,129*	,061
Kvinde			-,820*	,296			-,031	,124
Konstant	,134	,366	-,336	1,06	,001	,180	,867	,446
Justeret R ²	,11		,16		,10			,13
N	296		284		279			268

Note: * p < ,05. Referencetegninger blandt partidummyer er det parti, der ligger tættest på gennemsnittet på den afhængige variabel.